

מסורת הש"ס

- (א) [נעל ית. ושיג],
(ב) קדוש פתח, א נעל יב,
(ג) [נעל יא: שבת סג],
(ד) [קדוש יג. ושיג],
(ה) [נעל יח: כג], א נעל ה,
לקמן לט, (ז) משום כך שוב
אין לה היתר ואפילו ביעבר
נמי וכו' עומדן בלשון
וינון כו' כ"ל רש"ל,
(ט) אולי י"ל קמן, (י) [נעל יב]
רש"ל, (כ) [לקמן לט],
(ל) [נעל יח: שבת קט]:
ד"ה וסא,

תורה אור השלם

1. אשה וזה וקולא לא
יקחו ואשה גרשה
מאשה לא יקחו כי קדש
הוא לאלהיה;
ויקרא כז א
2. וזהו הבכור אשר
תלך יקום על שם אחיו
המות ולא יקחה שמו
מישראל; דברים כז א
3. ומוקדחך אשר
חולקת אחריו לך יתנו
על שם אחיהם יקראו
בנחלתם;
בראשית מח ו
4. כי ישבו אחים יחדו
ומת אחד מהם וכן אין
לו לא תהיה אשת המת
החוצה לאיש זר יבמה
יבא עליה וקולא לו
לאשה ויבמה;
דברים כה ה

הגהות הב"ח

- (א) רש"י ד"ה ודל נמי
וכי מתחלה מדרבנן אכל
הכא וכו' וכי פקע אסור
אחות וקולא ביבום
אחות;

מוסף רש"י

אסור לבטל מצות
יבמין. ואי אמרת לייבם
האי חדא, דלמא מית
אדך אח ולא מייבם לאדך
ונפקא מהאי משום אחות
אשה מתחלה ומייבום,
הלכך אמרין ליה לקמא
חולן, דאי נמי מית אדך
הדר האי חולן וחלין לה,
ומדינא נחת חליה דקמא
מאי אדך לייבום, דהשתא
מייבמא מצות יבמין
בתרומיה, אלא גזירה
דלמא אחי לייבום ברישא
(דעיל יח). יקום על שם
אחיו לנחלה. שייש
המייבם כל נכסי המת ואין
אחיו חולקים עמו (דעיל
יח).

ואי למ"ד. טעמא משום דאסור לבטל מצות יבמין ואי מייבם האי חדא
למא מית אדך קודם שייבם ותלם אחותה משום אחות אשה ונמלא
מצות יבמין בטלה על ידינו מייבום ומחליה הרי נאסרה (י) משום כך
וכיון שנאסרה שעה אחת א"י חולן חד לחדא ואלולא האי השנייה
עומדת היא בלשון אשת אח שלא
נראית ליבום מתחלה (א) אכל הכא
וז שנאסרה משום אחות וקולא לאו
יצמה היתה וכי פקע אסור אחות
וקולא נחלתה אחותה הרי זו מותרת
ועומדת דלמא אשת אח הואי הלכך
מפסיקא לא מפיקין לה דלימיר כל חד
וחד ידיה איתמריא ליה: ואפילו
שניהם נכנים. וחד מנייהו ודאי
חלושה נסיב דהא ארוסת הנכרי
חלושה היא מאחד משני אחיו
כדקמי קדמו שנים וחללו: חלושה.
דאסורה לכהן: מדרבנן הוא. והכא
דלכל חד אינה אלא ספק דשמא זה
ייבם את יבמתו גמורה לא גזר רבנן
לאפוקה מספק: גירושא. מאישה לא
יקחו: מכאן שחלושה נגדול. הכי
דריש ולקחה לו לאשה ויצמה והיא
הבכור המייבם יתה הבכור: אשר
פלג. ואותה יצמה תהא ראויה לילד
פרט לאילונית: יקום. היבם על שם
אחיו לנחול נחלתו ולא יחלקו אחיו
עמו: אשה אומר לנחלה. והאי יקום
ייבם משמע: או אינו. אלא בנן
שילד לו משמע: אשה היא שם המת
יוסי קורין לזה יוסי: אי מקרא יונא
מודי פשוט. ואע"ג דדרשין ליה
לדרשא מודי פשוט מיהו לא נפיק
לגמרי: ואפיקסיה לגמרי. שאין
נריך לקרות לבנו בשם אחיו המת.
והכי גמר לה מרבייה: ופרישין ואי
לאו גזר שזה הוא אחינה שם ממש.

בתמיה: ליבם. קאמר רחמנא בן
הגדול לך יקום על שם אחיך מייבם
ליה: ואי לניס דין. מודע רחמנא
מצות קריית שם הבן: יקום על שם
אחי אביו מייבם ליה. אלא ודאי בייבם
גופיה משמע קרא ולבית דין קאמר
רחמנא שיקום היבם על שם אחיו
המת לנחלה: אמרו לו ליבם. שיקום
בנו על שם אחיו דכל מצות יבום קא
מודע קרא לב"ד וקאמר להו להזכיר
יצמה לבא עליה והכא נכור חלד לו
יקימו ע"ש אחיו: אימא אבד דוקא
קאמר קרא אכל פשוט לא לייבם
לגמרי בן איכא בכור בן ליבא בכור:
אם כן. דפשוט לאו בר יבום הוא
למה לי דמיעט רחמנא אשת אחיו שלא
היה בעולמו תפוק לי משום דלאו
בכור הוא זה שנועד לאחר מיתת אחיו:
ואימא. האי דמיעט אשת אחיו שלא
היה בעולמו כגון שהיה זה שנועד
בכור לאמו ואחיו מאביו ולהכי אכתיך
למעוטי: נחלה סלה רחמנא.
וממילא בכור הנוטל פי שנים הוא
דמייבם אכל בכור לאם לא ומדמעטיה
שמע מיינה בכור דקרא לאו דוקא
אלא גדול האחים: ואימא כי איכא

ביצד פרק שני יבמות

כד.

אי למ"ד יש זיקה. ארי"ג דלמ"ד יש זיקה ליבא למיגור לייבם
אחר חליה משום דלמא אחי לייבם ברישא דמשמע בפרק ד'
אחין (לקמן דף ס: וס) גבי רבי יוחנן דאמר אחיות איני יודע מי
שנאן מ"מ ליבא למימר דליחלך חד ולייבם חד כיון דכל אחת נאסרה
שעה אחת אסורה עולמית אפילו
ראשונה דלית ליה יצמה שהותרה
וגאסרה וחזרה והותרה תחזור להסירה
אלא לר' יוחנן לך הוצרך לומר אחיות
איני יודע מי שנאן ולמ"ד אין זיקה
אף על גב דלרז דאמר אין זיקה לית
ליה לקמן כיון שנאסרה שעה וכו'
מ"מ גזרין דלא ליחלך חד ולייבם חד
אטו דלמא מייבם ברישא דכיון דאין
זיקה אחי למטעי ולייבם ברישא דהא
לא מסקי אינשי אדעמייהו דלמא מית
אדך אכל הכא כל חד וחד אמרין
אימא ידיה מתרמיא ליה וליכא למגור
דלמא מייבם ברישא דאפילו מייבם
ברישא אימא ידיה מתרמיא ליה וכי
מייבם שפיר עבד ומשום מ"ד אין
זיקה נריך לומר כל כך:

וספק חלוצה לא גזר בהו רבנן.
הקשה ר"ר משה דרבי
יעקב מפיה"ס דאמר בהחולן (לקמן
דף לו:) מת בתוך ל' יום אם אשת
ישראל היא חוללת ואם אשת כהן היא
אינה חוללת ולמה לא תחלוץ כיון דספק
חלושה מותרת לכהן וי"ל דהתם
שחוללת לאחר נשואין יאמרו קמו
בצנן במלתא דנפל הוה ולכן הוצרכו
חלוצה ואחי למשרי חלושה לכהן אכל
הכא כל אחד כשבוטח אמרי' קים ליה
להאי דלאו חלושה היא ולכן כנסתה:
אוינו אלא דשם. ויהא כוליה קרא
כפשטיה ולא נדרוש מצבור
דמצוה בגדול לייבם אלא הי"ק והיה
הבכור פי' הראשון שחלד היצמה
יקרא שמו בשם המת ויליף בג"ש דלאו
שם ממש קאמר אלא נחלה ויכיון
דלנחלה קאמר אלא לאוקומי קרא
אלא בייבם דאי על הבכור שחלד
היצמה קאמר קרא שיקום על שם
המת לנחלה שאלו בכור יירש את
המת דאם כן יקום על שם אחי אביו
מייבם ליה דהשתא לא שייך למימר
דה"ק אמרו ליה ליבם דקאמ' בסמוך:
ח"ג ואם לא רצה הולכין אצל אחיו
הקבן. פי' אכל קטן ממנו לא
רצה הולכין אלא אחיו פירוש שאר
פשוטין קטנים ממנו לא רצו חזרין
אכל גדול ויש ספרים דלא גרסי
אלא הולכין אכל קטן ומו לא ולריך
לומר דמשמע דקטן ממנו קאמר
מדלא נקט לישנא דממני' דהחולן
(לקמן דף טז.) מהלכין על כל האחין:
למאי

התם אי למ"ד יש זיקה יש זיקה ואי למ"ד
(א) אסור לבטל מצות יבמין אסור לבטל מצות
יבמין הכא כל חד וחד אימור ידיה קא
מתרמיא ליה: קדמו וכנסו אין מוציאין כו':
תני שילא "ואפי" שניהם כהנים מ"מ בחלוצה
דרבנן היא וספק חלוצה לא גזר בהו רבנן
וחלוצה דרבנן היא והתניא (א) גירושא אין לי
אלא גירושא חלוצה מנין ת"ל ואשה מדרבנן
הוא וקרא אסמכתא בעלמא הוא: מתני'
מצוה בגדול לייבם יואם קדם הקטן וכה:
גמ' ת"ר (א) והיה הבכור מיכן שמצוה בגדול
לייבם אשר תלד (א) פרט לאילונית שאין
יולדת יקום על שם אחיו לנחלה אתה אומר
לנחלה או אינו אלא לשם יוסף קורין אותו
יוסף ויוחנן קורין אותו יוחנן נאמר כאן יקום
על שם אחיו ונאמר להלן יעל שם אחיהם
יקראו בנחלתם מה שם האמור להלן נחלה
אף שם האמור כאן לנחלה ולא ימחה שמו
יפרט לסרים ששמו מחוי אמר רבא אע"ג
דבבב התורה כולה (א) אין מקרא יוצא מיד
פשוטו אלא אתאי גזירה שוה אפיקתיה
מפשטיה לגמרי ואי לאו גזירה שוה הוה
אמינא שם שם ממש לכאן קמוהו רחמנא
ליבם יקום על שם אחיך מייבם ליה אי לבי
דינא יקום על שם אחי אביו מייבם ליה
ודלמא הכי קאמר להו רחמנא לבית דין
אמרו ליה ליבם יקום על שם אחיו אלא
אתאי גזירה שוה אפיקתיה לגמרי השתא
דאמרת קרא בגדול כתיב אימא בכור לייבם
פשוט לא לייבם א"כ אשת אחיו שלא היה
בעולמו דמיעט רחמנא למה לי (א) פריך רב
אחא ואימא למעוטי בוכרא דאמא ההוא
לא מצית אמרת (א) דיבום בנחלה תלה רחמנא
ינחלה מן האב ולא מן האם ואימא כי איכא
בכור תתקיים מצות יבום כי ליבא בכור לא
תתקיים מצות יבום אמר קרא ומת אחד מהם
מי לא עסקינן דמית בכור ואמר רחמנא לייבם
בכור הא מיעט רחמנא אשת אחיו שלא היה
בעולמו ואימא כי ליבא בכור קטן וכה
ואי איכא בכור קדם קטן לא וכה אמר
קרא (א) כי ישבו אחים יחדו הוקשה ישיבת
אחים זה לזה ואימא כי איכא בכור ליהדר
אגדול כי ליבא בכור אין חזרין אצל
גדול אלמה תני אביו קשישא (א) מצוה
בגדול לייבם לא רצה הולכים אצל אחיו
גדול בבכור מה בכור בכורתו גרמה לו
ואימא כי מייבם בכור לישקול נחלה כי
נחלה אמר קרא יקום על שם אחיו והרי קם

למאי
בגדול לייבם לא רצה חזרין אצל
גדול בבכור מה בכור בכורתו גרמה לו
ואימא כי מייבם בכור לישקול נחלה כי
נחלה אמר קרא יקום על שם אחיו והרי קם
למאי
בכור ו'. כלומר דלמא בעולם בכור דוקא
דנפקא לן מדאמעט אשת אחיו שאלה היה בעולמו וכי ליבא בכור לא תתקיים ופטורה לגמרי מן הפשוט: ומא אחד מהם. משמע
שלא היה שם אלא שנים ומת אחד מהן: מי לא עסקינן. כלומר מי לא משמע נמי מקרא דמת בכור וקאמר רחמנא לייבם פשוט:
ואימא. על כרחך קרא דחיק וממוקם כגון דמית פשוט וקאמר רחמנא לייבם בכור דהא כתיב והיה הבכור: הא מיעט רחמנא
וכו'. דהכא גבי תרי אחים כתיב מיעט אשת אחיו שלא היה בעולמו אלמא דמית גדול משמע ומו ליבא בכור (א) קטן: אימא כי
ליבא בכור קדם הקטן וכו'. דהא לא רבי דלייבם פשוט אלא מומת אחד מהם ומיעט דאשת אחיו שלא היה בעולמו דמשמע דמת
בכור ואמר רחמנא לייבם פשוט אכל איכא בכור לא לייבם פשוט: הוקשה נר'. שוין לייבם (א) ליהדר אגדול. אי לא בכו שאר אחיו נחזור עליו
לכופו דמצוה עליה רמיא ולא על האחרים אכל כי ליבא בכור לא רמיא מצוה אגדול טפי משאר אחיו: הולכין אצל אחיו הקטן. משמע קטן
הימנו וגדול משאר אחיו אלמא מהדרין אגדול בגדול קודם. ומדקמי חזרין אכל גדול ליבא לאותו כי ליבא למימר מאי גדול בכור דאי לא
מצי לשנויי הכי אדמומי' מדמני אצ"י לומי' ממנתינן דקמי בפרק החולן נמי לא רצה חזרין אכל גדול (א) לא לישקול נחלה. דהא בכור כתיב:
אלא

עין משפט
גר מצוה

סא א מיי פ"ח מהלכות
יבום הלכה ב סמג
עשין נא טושי' אה"ע
סימן קט סעיף ג:
סב ב מיי פ"ח מהלכות
יבום הלכה ב סמג
ה' אסור ב' ו ויחי
מה' אסור ב' הל' ה"ו
טושי' אה"ע סימן ו סעיף
ה:
סג א מיי פ"ח מהלכות
יבום הלכה ב סמג
עשין נא טושי' אה"ע
סימן קט סעיף ג:
ע ד מיי שם טושי' שם
סעיף ה:
עא א מיי פ"ח מהלכות
נחלות הלכה ב סמג
עשין נא טושי' אה"ע
סימן קט סעיף ג:
עב ו מיי פ"ח מהלכות
יבום הלכה ב סמג
עשין נא טושי' אה"ע
סימן קט סעיף ג:
עג א מיי פ"ח מהלכות
נחלות הלכה ב סמג
עשין נא טושי' ח"מ ד'
רע סעיף ד:
עד א מיי פ"ח מהלכות
יבום הלכה ב סמג
עשין נא טושי' אה"ע
סימן קט סעיף ג:

תום' חד מקמאי

לשוק: הא דתני שילא
אפי' שניהם כהנים דוקא
כשקדמו וכנסו שאין
מוציאין אותן מידן
אפילו שניהם כהנים אבל
לכתחלה לא שרינן א"ע
דחלוצה דרבנן שלא
שרינן לכתחלה ואי קשיא
הא דגרסינן בפי' החולץ
מת בתוך ל' יום ועברה
הוא חולץ ואם אשת כהן
אינה חולצת ומסקנא
משום דאיכא רבנן דפליגי
עליה דרשב"ג דאמר
א"ע"ג דלא שהה ולר'
מעליא הוא אשת כהן
דלא אפשר עבדינן כרבנן
משמע דרשב"ג אם אשת
כהן היא שומקין לה
מיהיה והא ספק חולצת
[נתיא] איכא למימר שאני
הכא שכבר חלצה וכבר
כנסה כהן ומשום הכי
לא מפיקין מיהיה א"ע"פ
שהוא כהן אבל החם
לכתחלה הוא דאמר לא
תחלוץ ותהוי לכהן והא
(א) בשלא אקדמו וכנסו
קאי אבל לכתחלה לא (א)
והתם אי שריא לה השתא
לכתחלה למיחלץ אף על
פי שהוה כנסה לכתחלה
ואיכא מיד שאני הכא
שאתה מהו בודאי אינה
חלוצה אף על פי שאתה
מהו בודאי חלוצה ולאו
מילתא היא דהא תינת
כהן שני שנשא השנייה
אבל הראשון ספק חלוצה
נשא אמאי לא מפיקין
מיהיה וכי משום דנסב
שני שרי לראשון דאי
לא נסב שני הראשון
ודאי ספק חלוצה נשא
אלא ודאי כדפרישית:
תני אביו קשישא מצוה
בגדול לייבם לא רצה
לייבם הולכין אצל קטן
למאי הלכתא מה בכור
אמר בראי' כבמחזק
אף יבם אינו נוטל בראי'

- (א) י"ל והא דהכא בשאקדמו
וכנסו קאי כו'.
(ב) אכל חולץ מנדקין ואולי
י"ל והתם אי שרינן לה השתא
למא א"ע"פ שהא נסבא אחי
גבי' למחלץ ולמות אותה
לכתחלה ואיכא מיד כו'.